

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XVIII, 9

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

September 1971

Ljudjé te sorte namreč ne razlagajo, kakšen da je umotvor, v kakšni in kateri zvezi da je umetniškovo delo s kulturo naroda in časa, temveč le ugibajo ter izprašujejo, če je umetnik po slaniku dišal ali ne. Kadar doženejo, da je res dišal po slaniku, ugibajo še nadalje. Kje da si je tisti slanik kupil ter kako da mu je teknil; navsezadnje zabelijo svojo slaniško modrost še z naukom, kje da naj si umetnik v prihodnje kupuje svoje slanike in kedar da naj jih uživa. Ko je recenzent na tak način opravil svoj posel, si zasučé brke ter je učenjak.

Rekli ste nekoč, da ljubite Heineja. Ali ga boste še ljubili, če vam povem, da je na cesti med Jenó in Weimarjem češplje klatil? Nad vse drug vam je Kette; ali ne bo spoštovanje minólo, če vam razodenem, da si je sam čevlje snažil, ker ga je bilo sram raztrganih podplatov? – Povem vam, da vi prepeval tisti Kette, ki si je čevlje snažil, temveč nekdo drugi, kateremu nihče ne pozna in ne sme poznati obraza. Povem vam tudi, da tistih veselih in žalostnih zgodb nisem pisal jaz, ki govorim z vami in ki vas imam od srca rad; pisal jih je človek, ki ga ne poznate in ga nikoli ne boste poznali. Razdelite svoje spoštovanje, kolikor ga je: boljšo polovico naklonite meni, ki hodim z vami, ostanek pa onemu, ki piše svoje zgodbe skrit in neznan.

Vi pa, ljubi moji, se ravnajte, kakor sem rekel: ne delite naukov meni, delite jih občinstvu! Recenzent je ogledalo, v katerem kaže umetnik narodu pomen in namen svojega dela. V naših krajih pa so ogledalo obrnili, tako da vidi umetnik v njem svojo spako, narod pa strmi na prazen papir.

Ivan Cankar

Bela krinzantema

slovenski umetnik v svetu

FRANCE PAPEŽ JE OB ZAČETKU SAMOSTOJNE RAZSTAVE SLIKARJA IVANA BUKOVCA, 14. AVGUSTA 1971, POVEDAL TELE ZA VSE SLOVENSKO USTVARJALNO DELO V VELIKEM SVETU POMEMBNE BESEDE:

NA DNU umetnikovega ustvarjalnega zanosa leži vedno tisti prvotni vzrok, tisto teženje po tem, da bi bilo njegovo delo koristno, in to ni koristno samo temu ali onemu ljubitelju umetnosti, ampak družbeno koristno. Res je, da umetnine ne gre soditi po njeni koristnosti, čeprav je nepogrešljivo prisotna in potrebna pri vseh naših bivanjskih okoljih, dejanjih in situacijah in čeprav je njena bistvena naloga tudi v tem, da zabava, razveseljuje in dviga duha. Vrnem se k trditvi in stavek obrnem: umetnostno teženje posameznika je vedno znak ustvarjalne moči vse družbe. Slikarja Ivana Bukovca, s katerim sva bila skupaj v nekdanji Umetniški šoli Slovenske kulturne akcije – pri slikarki Bari Remčevi in drugih – pozna naša družba kot umetnika z močnim ustvarjalnim gonom, z neustavljivo potrebo po poljudnem umetniškem izrazu. V njegovem ustvarjalnem delovanju je vedno neko pristno teženje v družbo. Zato tudi njegova umetnost ne zahaja v artizem, v miselnost ali dekorativnost, ampak bolj v konkretno, človeško doživljano podobo.

Umetnik je priča širšega čuta vse družbe za lepoto; pojav in delo ustvarjajočega umetnika ni stvar njega samega, ni njegova privatna zadeva, pojav in delo umetniške osebnosti je stvar vse družbe – umetniško ustvarjalna moč posameznika je kulturni barometer celotne družbe. Umetnik doseže svoj vrh, ko se njegova tvorna individualnost svobodno premika po širšem duhovnem okolju, se pravi, ko se veže s samim življenjem. Ni namreč zrele umetnosti brez posega v konkretno življenjsko silovitost, v neizčrpnost svojega obdajajočega sveta. Umetnost je izraz bitnega razodetja stvari in ljudi. Plastične, barvne in kompozicijske vrednote sprejema npr. likovni umetnik iz obdajajočega okolja ter sploh iz celotnega snovnega in duhovnega ozračja svoje družbe. Njegova umetnost, njegove vizije, izraz njegovega genija, obvladanje tehnike – sploh ves izraz njegove notranje resnice – je pogojen v celotni družbeni strukturi. Umetnost je visoki izraz življenja in kulture določene družbene stvarnosti, je odkrivanje družbene resničnosti in avtentičnosti. Zato je mogoče reči, da je umetnost pot umetnika do samega sebe, pa tudi, pot družbe do sebe. Nobena družba ne more polno in vrednostno zaživeti brez umetnosti; velike in močne družbene enotnosti kot npr. grška ali renesančna evropska dolgujejo polovico svojega imena umetniškemu zanosu svojih ustvarjalcev. Tako si je tudi veliki umetnostni teoretik Hippolyte Taine zamislil svojo umetnostno filozofijo na dejstvu, da se umetnina ne rodi in ne živi osamljena, ampak je treba iskati njene vzroke in korenine v celotni kulturni strukturi kake dobe in družbe. Tako je umetniški izraz nekaj višjega, kot samo osebni izraz in kot umetnikova osebna koncepcija sveta. Kaže se kot organska prisotnost človeka v družbi, kot nemir posameznika in nemir vse družbe po uresničenju estetskih in duhovnih vrednot.

Slovenski umetnik v svetu je v posebnem položaju – kakor je tudi vsa naša družba v posebnem položaju. Slovenski umetnik v svetu je – in v resnici drži to tudi za vsakega velikega svetovnega umetnika – pristni ljudski glas, kajti on živi v skrajnostih družbenega življenja in snovanja, on stoji in pade s svojim skupnim družbenim telesom. Našega umetnika sestavljata in trgata dva svetova – velika zunanja svetnost in mali slovenski svet naše pristne notranjosti. Prav zaradi tega izrednega položaja mora umetnika naša družba še posebej sprejemati, odkrivati, izzivati in oblikovati, kajti v naši umetnosti še posebej drži: kar dela umetnik, dela vsa družba, in kar dosega umetnik, dosega vsa družba.

dijo paulo VI

EN ESTE ACERCAMIENTO renovado de las diversas ideologías, el cristiano sacará de las fuentes de su fe y de las enseñanzas de la Iglesia los principios y las normas oportunas para evitar el dejarse seducir y después encerrar en un sistema cuyos límites y totalitarismo corren el riesgo de aparecer ante él demasiado tarde si no los percibe en sus raíces. Por encima de todo sistema, sin omitir por ello el compromiso concreto al servicio de sus hermanos, afirmará, en el seno mismo de sus opciones, lo específico de la aportación cristiana para una transformación positiva de la sociedad.

EL PODER POLITICO que constituye el vínculo natural y necesario para asegurar la cohesión del cuerpo social, debe tener como finalidad la realización del bien común. Obra en el respeto de las legítimas libertades de los individuos, de las familias y de los grupos subsidiarios con el fin de crear, eficazmente y en provecho de todos, las condiciones requeridas para conseguir el bien auténtico y completo del hombre, incluido en su fin espiritual. Se despliega dentro de los límites propios de su competencia, que pueden ser diversos según los países y los pueblos. Interviene siempre con un deseo de justicia y dedicación al bien común, del que tiene la responsa-

bilidad última. No roba pues a los individuos y a los cuerpos intermedios su campo de actividades y sus responsabilidades propias, lo cual les induce a concurrir en la realización de este bien común. En efecto, "el objeto de toda intervención en materia social es ayudar a los miembros del cuerpo social y no destruirlos ni absorberlos".

LA POLITICA es un aspecto, aunque no el único, que exige vivir el compromiso cristiano al servicio de los demás. Sin resolver ciertamente los problemas ella se esfuerza por aportar soluciones a las relaciones de los hombres entre sí. Su campo, amplio y complejo, no es exclusivo. Una actitud invasora que tendiera a hacer de él algo absoluto, se convertiría en un grave peligro. Aun reconociendo la autonomía de la realidad política, los cristianos, solicitados a entrar en la acción política, se esforzarán por buscar una coherencia entre sus opciones y el Evangelio y, dentro de un legítimo pluralismo, de dar un testimonio personal y colectivo, de la seriedad de su fe mediante un servicio eficaz y desinteresado hacia los hombres.

(De la Carta Apostólica Octogésima Adveniens)

dogovanja

POMEMBNA umetniška manifestacija med Slovenci v Buenos Airesu je bila razstava olj slikarja IVANA BUKOVCA, nekdanjega slušatelja Umetniške šole Slovenske kulturne akcije, zdaj njenega rednega člana. Šolo je vodila akad. slikarka Bara Remec, kot profesorji pa so sodelovali še umetnostni zgodovinar Marijan Marolt, pa kipar France Ahčin in slikar Milan Volovšek. Bukovčeva razstava se je začela v soboto 14. avgusta v gornji dvorani Slovenske hiše in je bila odprta do konca septembra. Obisk razstave je bil presenetljivo velik. Za uvod v razstavo je na otvoritvenem večeru svojemu sogojencu na Umetniški šoli govoril tajnik Slovenske kulturne akcije France Papež.

DOGODEK v slovenski zdovski publicistiki je izid knjige FRANCA SODJE, rednega člana Slovenske kulturne akcije, Lepo je biti mlad. Sodja je poznan med nami kot odličen sodobni pedagog, strokovnjak za vprašanja, ki zadevajo vzgojo doraščajoče, posebej inteligenčne mladine – saj je rektor Misijskega kolegija v Baragovem misijonišču v Lanusu pri Buenos Airesu. Knjiga je pisana v modernem, svojskem slogu: s prikupno, literarno ubrano govornico, podprto z zares izbranimi citati iz svetovnih mislecev, razgrinja avtor mlademu človeku dobršen kot njegove vsakdanje problematike in ga s sodobnimi, fantom in dekletom danes tako blizkimi zamahi naravnava na pot zdrave in plodne življenjske stvarnosti po prvinah vere, ljubezni, krščanskega odnosa do sveta in okolja, do vseh sodobnih pojavov, ki jim mlad človek v modernem svetu na široko odpira oči. Vedrina in sonce sta najubranejša melodija te knjige, ki je tudi po opremi in bogatiji fotografskih reprodukcij slovenskih gorá in narave dragocen donesek našim knjižnim policam. Strokovno oceno bomo objavili.

PRIJATELJ Slovenske kulturne akcije, sodelavec Meddobja, župnik TONE GOSAR, sin pokojnega univ. profesorja in ministra Andreja Gosarja, ki pase duše na argentinski župniji Carabobo v buenosaireški provinci, je v Umetniški galeriji v mestu Pergamino 22. avgusta letos razstavil 30 svojih akvarelov, ki zvečinoma predstavljajo vrsto slovenskih podeželskih cerkva. Razstava, ki je med argentinsko javnostjo, posebej v krajevnem umetniškem svetu pobudila veliko zanimanje, je hkrati tudi lepo pričevalo o slovenski prisotnosti v svetu.

IVAN BUKOVEC – CERRO CATEDRAL, Bariloche (olja)

NASLOVNA STRAN
FRANCA SODJA KNJIGE
LEPO JE BITI MLAD

prva knjiga XI. letnika

knjižnih publikacij

slovenske kulturne akcije

360 strani bogatega

branja

vezana 16 pesov ali 5 dolarjev
broširana 13 pesov ali 4 dolarjev

karel mauser
na ozarah
v
črtice

zbral in uredil prof. janez sever
oprema arh. marjan eiletz

franc saleški finžgar

ob stoletnici rojstva

razvalina življenja 1971

drama v treh dejanjih

usodobljena dramaturška verzija in režija

scenoarhitektura in upodobitev

nikolaj jelocnik

frido beznik

igrali bodo:

LUCKA POTOČNIKOVA, FRANČIŠKA REJEVA, NATAŠA SMERSUJEVA in
FRIDO BEZNIK, CIRIL MARKEŽ, JANEZ MEŽNAR, LOJZE REZELJ

svečana predstava bo v petek, 1. oktobra 1971, ob pol devetih zvečer, ponovitvi pa
v soboto, 2. oktobra, ob pol devetih, in v nedeljo, 3. oktobra, ob šestih – vselej
na odru slovenske hiše v buenos airesu

problemi slovenske kulturne akcije

(7. kulturni večer, v soboto, 18. septembra 1971.)

Bližnji 7. kulturni večer letošnje sezone, ki bo tudi tokrat v gornji dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu, ni namenjen samo navajanju statistik in skopo odmerjenih suhih poročil o našem dozdanjem umetniško in znanstveno ustvarjalnem delu po delovnih odsekih, ali prisotnosti naših knjižnih in revialnih publikacij – vse to pred slovensko javnostjo prijateljev, podpornikov in za vse slovensko vnetih rojakov. Predvsem hoče večer opozoriti slovensko kulturno javnost na **PROBLEME**, ob katere Slovenska kulturna akcija pri svojem plodno ustvarjalnem delu nenehno zadeva. Pobuditi hoče s tem večerom tudi aktivno sodelovanje publike pri predlogih o reševanju teh problemov, pri kritičnih mnenjih in pogledih na naše dosedanje delo; publika naj v javni diskusiji, ki bo srčika vsega večera, odkrito izpove svoje všečje ali nevršečje z najdrobnejšimi odtenki našega dela, opozori naj nas na vse tisto, kar moti in zavira plodnost naše storilnosti, naj nam dá in natrese lastnih, plemenitih pobud za nadaljno rast, ki naj je ne le v osebno zadoščenje ustvarjalcu, marveč predvsem in čez vse rasti, bogatenju in požlahtnjenju slovenske kulture predvsem v našem zdomstvu. Naj pa bo hkrati ta večer tudi od strani našega občinstva zatrdilo in potrdilo tega, kar nam je nedavno iskreno priznal danes eden najbolj plodnih in priznanih slovenskih pisateljev v zamejstvu, ko nam je pisal: V naši povojni duhovni geografiji predstavlja zdomska slo-

kulturni večeri ki bodo

venska kultura postojanko, ki bistveno dopolnjuje našo narodno kulturno identiteto in mimo katere že danes količkaj resen spremljevalec našega kulturnega dogajanja ne more.

VEČER sam je razdeljen v dva dela. V prvem bo o ciljih Slovenske kulturne akcije, o njenih odsekih in knjižnih publikacijah spregovoril predsednik dr. Tine Debeljak. – O položaju in vlogi Slovenske kulturne akcije glede na celotno slovensko kulturno ustvarjanje, pa še posebej o vlogi revije Meddobje in kulturno informativnega mesečnika Glas bo govoril tajnik Kulturne akcije, urednik Meddobja in sourednik Glasa France Papež. – O enem najvažnejših in morda najbolj problematičnem vprašanju našega dela – o gmotnem stanju Kulturne akcije in možnostih za nadaljnje delo na tem področju pa bo govoril blagajnik Lado Lenček.

DRUGI večinski del večera pa je namenjen BESEDI IZ OBČINSTVA: prijateljem Kulturne akcije, vsem, ki jim je naše delo pri srcu, vsem, ki jih z nami vred naša problematika teži.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA odpira s tem večerom prav na široko pogled v svoje delovanje in snovanje. Zato si iz srca želi čim širši in čim tesnejši stik z občinstvom, ne da napolni avditorij in ga presije s svojim molkom, marveč ga oživi s svojo kritiko, priznanji, grajo, napotki in – pred vsem drugim: S SVOJIMI ZELJAMI!

7. kulturni večer

XVIII. sezona

sobota, 18. septembra 1971 ob osmih
v gornji dvorani slovenske hiše

problemi slovenske
kulturne akcije

odseki in odbor

- 1 dr. tine debeljak – o ciljih in načrtih slovenske kulturne akcije in o njenih knjižnih publikacijah
- 2 france papež – o položaju in vlogi slovenske kulturne akcije v sklopu celotne slovenske kulture, pa o meddobju in o glasu
- 3 lado lenček – gmotno stanje slovenske kulturne akcije, pa možnosti za naprej
- 4 prijateljski razgovor z udeleženci večera o njihovih pogledih na naše delo in načrte

pogovori z ustvarjalci

pesnik

vladimir

kos

PESNIK VLADIMIR KOS (na levi) S SLO-
VENSKIM SALEZIJANSKIM MISIJONARJEM
STANKOM PAVLINOM, RAVNATELJEM ŠOL
V HONG-KONGU

sebe samega sem srečal v japonskih gorah...

pravkar sem srečal samega sebe v gozdovih pod severnim obličjem gorovja f u d ž i; to se pravi, kritični del mojega jaza je prejel od japonskega pismonoše knjigo *ljubezen in smrt. in še nekaj* – ki jo je bil napisal pesniški del mojega jaza. naj v naslednjem dialogu označim besede kritika s K, besede pesnika pa z V: v skladu s starogrškim pojmovanjem tudi napol slepega pesnika kot vidca.

vreme je oblačno; od juga veje soparni veter; po japonskem času je skoraj popoldne, 24. julija 1971.

V – Kaj pravite o zunanji opremi knjige?

K – Žepni format, papir, tisk, ilustracije, in paginacija mi tako ugajajo, da ne čutim skoraj nič več nesoglasja ob spominu na vaše prvotne želje.

V – Dà, spominjam se, da sem si bil nekoč v pismu založnikom želel barvno različnih strani, ki bi tudi vidno-prijetno uvajale v štiri letne čase in v pesmi iz velemesta – a to željo sem izrazil le pogojno.

K – Risanke akademske slikarke Bare Remčevce se mi zdijo polne dinamike, tihe globine, žive širine. Kaj se vam zdi, kako se nanašajo na vsebino pesmi?

V – Meni se zdi, da se vsaka izmed njih nanaša na določen moment, ali pa na določen delec v sestavi pesmi, za katero je namenjena.

K – Če prav razumem, hočete reči, da so risbe lahko uvod v pesem, in pesmi uvod v risbe, ki ostanejo umetnine tudi takrat, ko bravec to ali ono pesem odkloni.

V – Strinjam se. In rad bi se zahvalil še enkrat g. dr. Tinetu Debeljaku, ki mi je takšno umetnico pridobil za zbirko, ki je prav zaradi teh risb vredna svoje cene v pesos in v dolarjih. Rad bi se umetnici zahvalil z japonskim poklonom in z japonskim „Hvala iz srca!“ – Omedetóo gozá-i-mas! – Toda kaj pravite k izvirnosti kazala, odnosno seznama pesmi brez navedbe strani, pa k pesmim, ki imajo le v splošnem kazalu svoje naslove?

K – Mislím, da hočete uvesti braveca v pesem tako-rekoč brez pesnikovih predsodkov v obliki naslova – da celo nudite bravecu s tolikim praznim prostorom nad skoraj vsako pesmijo možnost, da po čisto svojskem doživetju pesmi sam ustvari naslov za pesem.

V – Točno.

K – In vendar se mi zdi – ob ponovnem branju, ob ponovnem listanju, – da bi knjiga le še pridobila s tradicionalno iskanim naslavljanjem. Vsak bravec je po naravi nekoliko len v smeri ustvarjanja, posebno kadar mora plačati za knjigo.

V – Zdi se mi, da je treba čakati na reakcijo bravecev; če se izrazijo skladni s tem kritičnim mnenjem, se bom pri naslednji zbirki odločil za stari način. – Toda, kako doživljate vsebino pesmi?

K – Najprej se mi zdi važno, da bravec obvlada naglas in izgovorjavo japonskih besed, kakor je to razloženo na strani 102.

V – Domišljam si, da sem tudi japonska imena oseb in krajev izbiral po njihovi zvočni lepoti, kolikor mi je pač dostopna po več ko desetih letih bivanja in govorjenja na Japonskem.

K – Potem se mi zdi važno, da od ene do druge kitice res za hip obstanemo, ker pomeni grafično vidni presledek nov skok v melodiji, nov stavek, ki ni ponavljanje prejšnjega. Vsaka beseda je kot barvna poteza v sliki.

V – Bojim se, da sem pesmi podal večsah preveč zgoščeno.

K – Dà, večsah je treba pesem dvakrat prebrati, da dobijo njeni obrisi dokončno obliko slike, odra, filma. Morda bi prav pri tem pomagali naslovi nad vsako pesmijo, tiskani npr. v rdeči ali zeleni barvi.

V – Vendar se mi zdi, da pomeni knjiga edinstven uspeh na daljavo – če človek pomisli, s kakšnimi težavami so se morali boriti gospodje dr. Tine Debeljak, Lado Lenček, France Papež, Nikolaj Jeločnik! Rad bi vsakemu izmed njih stisnil roko.

K – Ker je to delo na daljavo, se čudim, da je v knjigi tako malo tiskarskih napak. Npr. na strani 54: muráyama; pravilno muróyama. Na str. 60: Hanásaki, pravilno Hanasáki, to je, z naglasom na tretjem a; istotam trejó, pravilno brez akcenta; istotam v predzadnji kitici: „velike bele luči“, pravilno „velike bale luči“; istotam v zadnji kitici: žené ne Kóto“, pravilno „žené na Kóto“; na str. 75 v drugi kitici „njiki“, pravilno „njimi“; str. 79 ima za „osem, dve tri“: „odhajam ne delo“ pravilno: odhajam na delo; str. 91 ima „vilok“ namesto „velik“; istotam v 2. vrsti od spodaj „strdí“ namesto „strdí“.

V – Ali vas ne odbijajo pesmi s čisto osebnimi imeni, npr. Zorkom in Rudo, ki se nanašajo na našo emigracijo v letu pisanja teh pesmi in ki se mi zdijo še zmeraj aktualna?

K – Uganil sem, da se npr. Zorko v pesmi spleta z Zorkom Simčičem, Ruda v pesmi z Rudo Jurčecem. A obe pesmi zvenita tako, la lahko so-doživljamo japonsko pokrajino in prijatelja v tej pokrajini, ki govori na veliko daljavo.

V – Ali ste uganili ves smisel naslova zbirke?

K – Šele po branju pesmi na strani 79 in na strani 87 in odnosnih razlag. Pomen besedice „smer“ v tej zadnji pesmi je slutim.

V – V pesmi (in pesmih) izpovedujem, da vem za smer smrti, da iz vsega srca verujem v to smer: kljub relativni dokončnosti smrti – za nekatere ljudi zadnja resničnost – je smrt le etapa v izkustvu življenja, in to tem bolj, čim bolj se v življenju razodeva ljubezen, ki si jo tako želimo imeti na veke. Smer je obrnjena v Brezsmrtno Ljubezen. Tako čutim, tako verujem, tako pojem.

K – Te besede mi postanejo jasne, ako se spomnim razsežnosti svetopisemskih besed o resnični ljubezni, o zadnjem razlogu za ves naš svet.

V – Ali ste še kaj opazili v zvezi s številkami, ki uvajajo posamezne dele zbirke?

K – Dà: številki 4 in 5 sta se nekje izgubili... Morda pa tudi to spada k izvirnosti knjige.

V – (se le nasmehne in povede K-ja v japonsko gorsko kočjo svojih darežljivih prijateljev, kjer ju pričakuje gospa Ipsilon, ista gospa, ki ji je ta zbirka na strani 15 so-posvečena. Ko se V in K priklonita, pade iz

V-jevega žepa šop papirjev in K bere na enem izmed njih naslov nove V-jeve zbirke **Dnevnik ugaslih trenutkov.**

in tiho dežuje.)

KO SEM odprl zadnje pesnikovo pismo – gornji pogovor pesnikovega pevskega jaza z njegovim kritičnim jazom mi je bil postal v treh zaporednih aerogramih – sem spodaj uzrl tale pripis:

„... Še to (če vam bo koristilo): rodil sem se v Murski Soboti 2. junija 1924, in prvo pesem so mi objavili v Jutru, ko sem bil v tretjem razredu ljudske šole v Mariboru. – Vaš vdani Vladimir, (ki vas in vaše sodelavce pri Glasu in Meddobju odkrito občuduje.) – 3. 8. 1971, v japonskih gorah.

P. S. Hvala ti, Vladimir, za zaupanje, za prijateljstvo, pa za dobro misel nam in meni okrog SKA, poslano iz dežele Vzhajajočega sonca in praznika cvetočih češenj.

iz srca tvoj n j, buenos aires avgusta 1971

I z š l a j e

vladimir kos ljubezen in smrt. in še nekaj.

pesniška zbirka

ilustrirala je pesmi
akad. slikarka **bara remec**

tretja knjiga XI. letnika
knjižnih publikacij
slovenske kulturne akcije

naročnikom smo knjigo poslali po pošti, v prosti prodaji pa je po 10 pesov – 2 dolarja pri kulturni akciji v buenos aires in pri naših poverjenikih.

iz slovenske kulturne acije

REDNI OBČNI ZBOR Slovenske kulturne akcije je 31. julija 1971 po svoji skupščini soglasno odobril predloge prejšnjega odbora glede nekaterih sprememb in dopolnil k pravilom naše ustanove. Spremembe in dopolnila so v naslednjih členih:

1. V členu 17. se črta stavek: „Noben član odbora ne more zasedati dveh mest.“

Ta stavek se nadomesti z naslednjim:

„V primeru, da ima en član odbora več odločujočih mest, ima samo en glas.“

2. Členu 20. pravil se doda naslednje določilo:
„Člani nadzorstva imajo pravico udeleževati se odborovih sej, imajo pa samo posvetovalni glas.“
3. Predlagano ustanovitev novega delovnega odseka rednih članov v Slovenski kulturni akciji, ki naj bi zajel družbene in tehnološke vede, prepusti občni zbor v razmislek in dokončno odločitev novemu odboru. Če se ta odloči za ustanovitev novega odseka in pobudi njegovo delovanje, naj ime odseka in njegovo območje predloži v odobritev prihodnjemu občenemu zboru, da se dopolni 21. člen pravil.
4. Dosedanji 25. člen pravil, ki govori o reviji, periodiku, publikacijah in drugih aktivnostih Slovenske kulturne akcije, se po sklepu občenega zbora poslej glasi takole:
„Slovenska kulturna akcija izdaja splošnokul-

turno revijo v uredništvu po odboru določenem uredniku, ki predlaga nato odboru enega ali dva sourednika v potrditev. Odbor izdaja tudi mesečno organizacijsko in kulturnopropagandno glasilo, katerega uredništvo na isti način kot zgoraj imenuje in portjuje odbor. Odbor izdaja tudi knjige in publikacije, katerim sproti določa urednika za vsako posebej. Odbor prireja prpedavanja in kulturne prireditve v Argentini in jih pobuja drugod.“

uredniki meddobja in glasa ska

NA svoji 2. redni seji, dne 31. avgusta 1971, je odbor Slovenske kulturne akcije po členu 25. pravil, kot ga je spremenil nedavni občni zbor, določil urednika reviji Meddobje in Glasu Slovenske kulturne akcije.

Za urednika splošnokulturne revije Meddobje je bil imenovan tajnik Kulturne akcije, pesnik in esejist FRANCE PAPEŽ. Po 25. členu pravil ima od odbora postavljeni urednik pravico, da predlaga odboru v potrditev enega ali dva sourednika. Urednik Papež se te pravice ni poslužil in bo revijo Meddobje poslej urejal sam.

Za urednika kulturno-informativnega glasila Glas Slovenske kulturne akcije pa je bil imenovan vodja glasbenega in gledališkega odseka, dramatik in režiser NIKOLAJ JELOČNIK, ki se je pa pravice o imenovanju sourednikov poslužil in odboru predlagal za sourednika tajnika France-ta Papeža in blagajnika LADOTA LENČKA. Odbor je oba predlagana odbornika na urednikov predlog imenoval za sourednika Glasa SKA.

MEDDOBJA prva številka novega 12. letnika je že v tisku. O njej bomo pisali v prihodnji številki, ko bomo tudi sicer najavili očrt našega publicističnega dela za novo sezono.

pravost in pravovernost

KADAR PRESOJAMO pravost kakega nazora, te ne smemo zamenjati s pravovernostjo. Prav tako ne smemo drugoverja kar tako istiti s krivostjo, z zmotnostjo.

Pravi prostor za razlikovanje med pravoverjem in drugoverjem je vera, oziroma vernike družeca cerkev. Pa še tu ne smemo pretiravati, kakor da je vera le v verovanju nekih resnic. Poleg te verovajske prvine vsebuje vera še druge, zlasti pa ne smemo prezreti bogočastne. Ta utegne biti celo osrednejša: prej bo opravičen vernik, ki pravilno daje Bogu dolžno čast in skuša izpolniti Njegovo voljo, kakor jo umeva, čeprav je bogoslovno le malo podkovan, kakor pa najbistrejši in najučenejši bogoslovec, ki bo v najdrobnejših potankostih znal razlikovati med še pravim verovanjem in najneznatnejšim odklonom od njega, pozabil pa bo, da je važnejše življenje po veri, tudi kadar to le bolj globalno poznamo in sprejemamo. Zato tudi napravi večjo škodo, kdor skali to prvotno, življenjsko razmerje do Boga, kakor pa tisti, ki je umsko zablodil v tolmačenju kake resnice. Umsko zmedo je mogoče popraviti z boljšo utemeljitvijo resnice, pretrgane življenjske vezi z Bogom pa s samo umskim prepričevanjem ne moremo upostaviti. To dokazuje tudi vekovna neučinkovitost dokazov za bivanje božje: dokazujejo ga le tistim, ki so globoko, življenjsko že povezani z Bogom, tudi če ga površinsko, zgolj umsko celo tajijo.

PRAVOVERJE je sprejemanje in priznavanje naukov, kakor jih vzdržuje neka skupnost, ne nujno in ne vedno cerkvena. Če nekdo teh ne sprejema, jih odklanja, govorimo navadno o krivoverju, a rajši bomo ta pojav imenovali drugoverje. Tak pomeni, da nekdo vzdržuje in zagovarja drugačna mnenja, kakor mu jih hoče predpisovati skupnost, nikakor pa jih noče že naprej soditi in imeti za krive. To namreč nikakor ni nujno. Mogoče je celo obratno.

Pravoverje, ki je soglasnost z verovanjem neke skupnosti, h kateri pripadamo, ima svoj smisel in svojo upravičenost, kadar je v skupnosti nekdo, ki more določati in odločati, kaj je prav in kaj ni, kadar gre za zadeve, za katere je tisti res pristojen, in kadar gre strogo le za tisto, kar je bilo formalno opredeljeno kot pravo.

V tem pogledu smo navadno premalo natančni. V mnogih skupnostih, na primer v naši izseljenski skupnosti, ni nikogar, ki bi mogel obvezno določati, kaj je prav in kaj ni tedaj vsi morali imeti za resnično. Lahko so v njej ljudje, ki so bistrejši presojevalci skupnih zadev in nalog, a nezmožljivi niso in ne morejo od nikogar pričakovati slepe vere in sprejemanja svojih naukov. Navadno pa skupnost niti ne sledi tistim, ki skušajo dejanstvo čim stvarneje presojati, marveč si rajši išče prerokov, katerih nauki ji bolj ugajajo, pa naj so pravilni ali ne. Tako nastaja „javno mnenje“, ki se v izseljenskih skupnostih in iz razlogov, ki so bili že večkrat omenjeni, prerado hrani le iz izročil, ki so nastala v drugačnih okoliščinah in so često otrdela ali se celo popačila. Iz takih izročil nastalo javno mnenje ne more prevzeti vloge merila pravosti ali krivosti posameznikovih spoznatkov in sodb, pa čeprav hoče veljati za pravoverje.

Morda nek spoznavni nagon vodi množice, da vsaj v praktičnem življenju često ravnajo pravilneje, kakor pa so nazoni, ki jih zagovarjajo v teoriji. Tudi marsikak posameznik, ki je v debati zagovarjal kak nazor, ga je temeljito spremenil, ko ga je moral uveljaviti v praksi svojega dela. Nagon, ki je marsikdaj bolj življenjski kot um, ga je k temu prisilil. Kot dokaz za pravost nekega mnenja pa nagona spoznanja ne služijo. Niso za to pristojna.

GOTOVO, skrb za pravovernost ima v skupnostih svoj pomen. Ne le v verskih. Vsaka skupnost potrebuje nek kanon nazorov, vsaj temeljnih, iz katerih živi in ravnava. Zato vsaka skupnost skuša svoje ude prešiniti z istimi mislimi, zlasti še, kadar se čuti ogrožena. Ne vidi rada v svojem krogu ljudi, ki so drugačni, ki izpovedujejo drugačne misli in nazore, morda celo izrečno odklanjajo „uradne“ nazore skupnosti. Take ljudi so skupnosti vedno označevale kot „krivoverce“ in mnogokrat so jih celo preganjale.

Umljivo je, da vsaka skupnost išče soglasja nazorov pri svojih udih, rada vidi, da mislijo v istem smislu. A skrb za pravovernost ne sme biti toga in zaprta. Kakor mora posameznik, in to tudi tedaj, ko je o pravosti svojih nazo-

rov povsem prepričan, ko se mu zdi njihova resničnost povsem razvidna, vendar dopuščati možnost, da ta pravilnost ne bi bila popolna in morda niti ne pravilnost, tako in še bolj mora neka skupnost, ki kot taka niti ni ustvarjalna, dopuščati možnost, da bi njena pravovernost utegnila potrebovati kake poprave. Vsak nazor se mora razvijati z življenjem, korakati s časom in zgodovino. Tudi zato mora pravovernost biti zmeraj odprta, dopuščati in celo želiti nove pretrese in kritike, pa tudi poizkuse poprav in preusmeritev. Ne sme vsake novosti, vsakega miselnega odklona, vsake drugovernosti meriti in soditi le po sebi, marveč lastno pravovernost in porajajočo se drugovernost vedno meriti le po stvarnosti.

Nad skrbjo za pravovernost mora biti skrb za pravost nazorov. Saj se lahko in celo rado zgodi, da skupnost s svojimi nazori zaostane za časom, da se ne more dovolj hitro živeti v spremenjene razmere, da celo nekoč prava spoznanja poplvti in popači, ali da sploh vzdržuje nazore, ki jih vsaj nekateri udje po svoji umski vesti ne morejo z njo deliti.

Pa vzemimo kot mejni primer, da bi tisti, ki hranijo in branijo pravoverje v neki skupnosti, imeli zares in v vsem prav! Tudi tedaj bi jim bilo v prid nekaj drugoverja, ker bi jih sililo, da bi svoja mnenja neprestano premerjali in sproti izpopolnjevali, kakor bi narekovala potreba. Varovalo bi jih okostenelosti.

Razvoj terja neprestano prilagajanje, nepopolnost vsega človeškega neprestano izpopolnjevanje. Vedno iskanje pravega in boljšega je ukaz življenja. Treba je iskati, skozi izročila, prek njih, mimo njih in tudi proti njim, kadar je potrebno. Drugoverje je marsikdaj le iskanje boljšega, pravilnejšega. Seveda je lahko uspešno ali ne, njegovi dosežki pravilnejši ali tudi ne, a kot iskanje je potrebno, ker nepopolno nikoli ne more povsem in dokončno izmiriti človeka, ki je po svoji naravi sicer končno, a v neskončnost naravnano bitje.

DA MOREMO pojav načelno presoditi, je dobro, da se ozremo na znane primere, ko je drugoverje bilo pravilno, se je v skupnosti uveljavilo, izpodrinilo prejšnje pravoverje in samo to postalo. Morda najbolj znan in zgovoren primer je nastop krščanstva v stari rimski državi. Za Rimljane so kristjani bili drugoverci, njim je njihovo verovanje in ravnanje bilo krivo, zato so jih preganjali. Ko pa se je nova, „druga“ vera uveljavila, je sama postala tudi socialno „prava“ vera in je na žalost često tudi sama zatirala nove drugoverce, katerim šele v zgodovinskem študiju priznava tudi njihov vsaj delni prav in njihov usodnostni pomen v razvoju. Nema lokrat so bili osumljeni in obsojeni celo taki, ki so bili kasneje razglašeni za luči in vodnike v pravoverju.

Ko kličemo ogenj in žveplo nad tiste, ki ne morejo slepo sprejeti naših mnenj in nazorov, pomislimo, če nam ne velja svarilo Jezusovo učencema, ki sta želela, da bi ogenj pokončal Samarijo: „Ne vesta, kakšnega duha sta...“ (Lk 9, 55.) In ko nam je težko razumeti, kako morejo drugi ljudje drugače misliti, in nas mika, da bi jih za to obsodili in, če bi bilo v naši moči, tudi uničili, se skušajmo spomniti, kako smo se čutili in se še čutimo, ko smo mi za druge drugoverci ali celo krivoverci! Morda bomo tako znali biti strpnejši do tistih, katerim med nami vest kdaj narekuje drugačno mnenje in ravnanje, kakor pa se nam zdi pravilno.

VSAKA SKUPNOST potrebuje nekega soglasja vsaj v najtemeljnějšíh nazorih. Ne sme pa biti pretoga in nasilna v iskanju tega soglasja, ne zagrizeno sovražna do drugače mislečih.

Ali smo Slovenci res še posebno krivi te nasilne sovražnosti, ali je zagrizenost res napaka našega narodnega značaja, kakor je nedavno ugotavljal nepodpisani „pedagog“ v ljubljanski Družini (XX, 9, str. 5)? Ali smo res kot zagrizen človek, ki „z vsemi silami se oklepa svojega mišljenja in ne popusti, da bi mu prišli do živga. Strastno je navezan na svoje prepričanje in se ne da omajati tudi s tehtnimi razlogi.“

Če je z nami tako, to ni ravno naša vrlina. Posebno še, če ima člankar prav tudi, ko ugotavlja: „Zagrizenost je znak omejenosti. Zagrizenec ima majhno obzorje, vidi samo ne-

kaj pedi pred nosom, živi v majhnem svetu svojih skromnih spoznav, delnih uvidov, skrčenih razgledov. Zagrizen je zato, ker zelo malo vidi, še manj razmišlja in si nič ne prizadeva za svoje osebno gledanje. Zagrizenost je znamenje majhne osebnosti...“

K temu bi mogli dodati, da so zagrizeni najčeseje ljudje z le zunanje prevzetimi, mrtvimi, osebno ne doživetimi prepričanji. Živi nazori so bolj prožni, bolj dostopni izkušnji in logiki, bolj dovzetni za popravke in spremembe, bolj strpni do drugačnih mnenj, bolj odprti za dialog.

Radi so zagrizeni tudi tisti, katerih prepričanje je v prvi vrsti zanikalno, to je tisti, ki bolj kažejo na zmotnost nazorov drugih, kakor pa dokazujejo pravilnost lastnih. Tem bi vsaj malo morala omajati vero v pravilnost lastnega ravnanja Leibnizova pripomba, „da so vsi sistemi resnični v tem, kar trdijo, a napačni v tem, kar zanikajo“. (E. Spektorski, *Zgodovina socialne filozofije I*, Ljubljana 1932, str. 19.)

A tudi filozofija ima svoje farizeje, kakor trdi H. Bergson (prim. X. Zubiri, *Cinco lecciones de filosofia*, Madrid 1970, str. 193); ima jih politika in so še marsikje drugje.

Ljudje z zgolj zanikalnimi ali celo mrtvimi prepričanji a zaljubljeni v svoj edini prav in nestrpni do vsake drugačnosti, pričakujejo, da se bo vsakdo pred njimi obnašal tako, kakor je zapoljski zdravnik svetoval mlademu Martinu Kačurju: „... bodite oprezni, oprezni, stokrat oprezni, in hinavski, hinavski, stokrat hinavski... ne sprite se nikoli z nikomer in če kdo poreče, da ima osel zeleno dlako, mu odgovorite: Pa še kako zeleno!“ (Ivan Cankar, *Zbrano delo 14*, Ljubljana 1970, str. 8 in 9.)

Morda ima naša zagrizenost svoje zgodovinske razloge, ki nam jo morejo narediti bolj umljivo, četudi ne opravičljivo. Ljubljanski „pedagog“ ugotavlja: „Zaradi boja za obstanek majhni narodi res nagibajo k zagrizenosti. Ta boj zaposli veliko narodovih sil in jih s tem odvrača od širnih pogledov na velike vrednote in dobrine človeštva.“ Majhni narodi se

morajo nekako zagristi v svoj prav, zlasti v svojo pravico do življenja in do razvoja svoje narodne biti, do svoje lastne narodne kulture.

Majhnemu narodu in njegovim udom manjka neka duhovna širina, večje obzorje ali „distanca“, kakor to imenuje drug presojevalec te naše značilnosti. „Ta kategorija Slovincu manjka tako prostorsko (naša zemljepisna omejenost) kakor časovno (naša nezgodovinskost) in psihološko (naša podeželskost). In vendar ne vidim, kako naj gre Slovinc v bodočnost, če ne v perspektivi čim večje širine. — ... A to, kar daje drugim širša bivanjska možnost (od državne samozavesti do družabne rutine), do tega more priti Slovinc samo po eni poti: po poti etosa. Etos, to je avtomatično širina, strpnost, gosposkost. Ta suverenost — končno edina, ki šteje — je na razpolago tudi Slovincu... — ... Etos bo vodil Slovence tudi v zrelejšo zgodovinsko zretje, ga bo zdravo relativiziral in ga tudi bolj potrdil za ta svet, ki je mogoče le manj satanov, kot se utegne zdeti.“ (Alojz Rebula, *Gorje zelenemu drevesu*. Maribor 1971, str. 10.)

Vsakemu majhnemu narodu velja, kar je baje T. G. Masaryk svetoval Čehom: Prva skrb majhnega naroda mora biti, da postane velik. Velik v svoji razgledanosti, v zrelosti, v razumevanju življenja, v iskanju resničnih vrednot in v ostvarjanju resnične kulture.

JE NAŠA SKUPNOST sposobna, da postane velika? Mar ni že čas, da v svojem razvoju pride iz pubertete, da obleče dolge hlače in začne zrelo presojevati življenje? Ali ne bi mogli potem, ko smo z izselitvijo toliko izgubili, v tujini pridobiti vsaj tisto, kar nam ta more dati: širše razglede?

In smo pripravljeni varovati se vsake zagrizenosti v medsebojnem občevarju, tudi v razpravljanju o naših najbolj perečih zadevah? Če za to še nismo dozoreli, ali bi prisluhnili vsaj sv. Pavlu, ki tudi nam naroča: „Če se pa med seboj grizete in ujedate, glejte, da se med seboj ne pokončate!“ (Gal 5, 15). Glejmo, da se sami ne pokončamo!

knjige knjige knjige

• V zbirki *Le monde entier* založbe Gallimard v Parizu je izšel roman „Epp“, ki ga je napisal mladi norveški pisatelj Axel Jensen. Mnogi kritiki primerjajo Norvežana z Jonathanom Swiftom. Roman „Epp“, ki je po francoskem prevodu brž zaslovel po vsem zapadnem literarnem svetu, v mnogočem spominja na pretresljivo delo bližnje prihodnosti „1984“, roman, ki ga je po drugi vojni napisal Georges Orwell (povest so pred leti tudi filmali). Jensenov junak je Epp, upokojenec, godrnjač, posebež. Ves njegov posel je pisanje poročila o samem sebi: živi v umišljeni deželi Gamboliji, ki ji vlada poglavar Minkmink. V Gamboliji je leglo družboslovcev, ki pozorno čujejo nad odnosi med posameznimi družbenimi razredi. Na vrhu družbe je poseben „pool“ talentov. Kaste se ločijo po številu črk v imenu posameznih pripadnikov. Epp (tri črke) je v razredu potrebuježev. Minkmink pa je na vrhu vse družbe... Z zgodami in prigodami v svojem romanu pisatelj analizira in sodi odnose sodobne, naše družbe in civilizacije.

• Pri založbi Editions de l'Herne je izšla zanimiva knjiga „De la révolution littéraire à la littérature révolutionnaire“, ki predstavlja 60 različnih literarnih del modernih kitajskih piscev. P. J. Oswald je pri isti založbi pred kratkim izdal antologijo „Poètes du peuple chinois“. Prevod je oskrbela slovita francoska poznavalka kitajščine Michelle Loi. Od 16 različnih kitajskih pesniških zbirk med 1960 in 1964 je prevedla 80 pesmi trinajstih sodobnih kitajskih poetov delavcev, kmetov in vojakov. Motivika te poezije je domovina, stranka, skupnost, sreča.

• Alfred Andersch je iz Münchna, rojen 1914. Pisati je začel šele po drugi

vojni. „Sansibar oder der letzte Grund“ (Zanzibar ali poslednji smisel) je roman, ki ga nepristranski kritiki postavljajo med najboljša literarna dela nemške književnosti v zadnjih petindvajsetih letih. Znana sta tudi njegova romana „Die Rote“ in „Efraim“. Diogenes Verlag v Zürichu je nedavno izdala Anderschovo najnovejšo delo „Die Tochter“. Drobnó knjigo (80 strani) šteje kritika med vrhove sodobne evropske književnosti. Andersch je član slovitve Skupine 47, kjer se družijo nemški pisatelji, ki so zavzeli kritično stališče do sodobne družbe, nemške posebej in njene kulturno-umetnostne storilnosti. V skupini so tudi Hans Werner Richter, Wolfgang Köppen, Arno Schmidt in Heinrich Böll, priznani mojstri sodobne nemške književnosti.

• Pri založbi Editions de Minuit v Parizu je Alain Robbe-Grillet objavil svoj najnovejši roman „Projet de révolution à New York“. Po letu 1965, ko je izšel njegov roman „La maison de rendez-vous“, se je „oče novega romana“ posvečal izključno filmski režiji. Gledali smo njegove filme Tans Europe Express, in L'Eden... et après. Je pa tudi sotvorec Alain Resnaisovega filma Lani v Marienbadu, kateremu je napisal scenarij.

• Med pesniškimi zbirkami, ki so v teh mesecih izšle pri pariških založbah, stavlja kritika na prvo mesto zbirko „Depuis toujours déjà“, pesnika André Freunauda. Georges Godeau pa je objavil svojo „Les foules prodigieuses“. Frénaudova zbirka je že tretja v njegovi vrsti pesniških zbirk lastne poezije, ki jo objavlja zadnjih osem let. Za oba pesnika naglašajo kritiki svojsko preprostost v izrazu in pesniškem jeziku.

• Južnoafriški pisatelj Alex La Guma, ki živi v Londonu, je prejel nagrado Lotos, ki mu jo je podelilo Združenje pisateljev afro-azijskega gibanja solidarnosti. Pisatelju bo nagrado izročila ministrska predsednica Indira Gandhi na IV. konferenci afro-azijskih književnikov v New Delhiju.

darovi

N. N., Argentina, 10 pesov
Ga. N. N., Argentina, 30 pesov
Vinko Žitnik, Argentina, 5 pesov
Jožef Markuža, duhovnik, Italija, 1270 lir
Dr. Franc Mihelčič, Avstrija, 100 avstr. šilingov
Vida Tomšič, Argentina, 10 pesov
N. N., Argentina, 4 pese
Jurij Jereb, Argentina, 15 pesov
dr. Janko Jazbec, Argentina, 30 pesov
Janez Grum, ZDA, 2,70 pesov
dr. Alojzij Šuštar, duhovnik, Švica, 27 dolarjev
prof. Rado Lenček, ZDA, 11 dolarjev
Jožef Markuža, duhovnik Italija, 6 dol.
dr. Milan Kopusar, duhovnik, ZDA, 4 dolarje

PODPORNA ČLANARINA

Jože Albreht, Argentina, 30 pesov
Leopold Šparhakel, Argentina, 12 pes.
Božo Eiletz, Argentina, 30 pesov

BOTRSKI DAR ZA MAUSERJEVO KNJIGO NA OZARAH

Jože Guštin, duhovnik, Argentina, 200 pesov
Vinko Žakelj, duhovnik, Belgija, 500 avstr. šilingov

lev detela

sartrova razprava o flaubertu ali "l'idiot de la famille"

PRI VELIKI pariški založbi Gallimard je znani filozof in pisatelj Jean-Paul Sartre objavil prvih 2100 strani svoje razprave o pisatelju Flaubertu. Odskočna deska k temu pomembnemu literarnemu, filozofskemu in teoretičnemu podjetju je bila stava z marksističnim teoretikom Rogerjem Garaudyjem („realizem brez meja“) iz leta 1954, v kateri sta oba pisatelja sklenila napisati deli o Flaubertu, a vsak s svojega zornega kota. Garaudy bi uporabil marksistično metodo, Sartre pa eksistencialistično. Taka literarna stava bi pomenila bleščeč duhovni turnir, bistro preizkušanje uma, in prav Sartre, najboljši učenec do smrti, je bil vedno prijatelj takih literarnih dvobojev. Garaudy pa začetnega projekta ni uresničil. Madžarska revolucija iz leta 1956 je Sartra odtujila komunistični partiji in razmerje z Garaudyjem se je ohladilo. Pač pa je Sartre, potem ko je tisoč strani obsegajoči manuskript iz leta 1955 za več let prekinil, v zadnjih letih začel študijo o Flaubertu nadaljevati in razširjati.

"L'Idiot de la famille - Družinski idiot" je provokanten naslov filozofske poglobljene razprave, ki je izšla v kar se da priznani zbirki Bibliothèque de Philosophie založbe Gallimard. Iz sprva določenega eseja o Flaubertu je zraslo obširno teoretično delo, ki kaže res vse lastnosti stave, literarnega turnirja, preizkušanja literarne moči. Založba Gallimard je do sedaj poslala na trg prve tri dele razprave v dveh obsežnih zvezkih. Napovedana pa sta vsaj še dva obsežna zvezka, vendar bo Sartre zaključil svoje ugotovitve že pri zgodnjem Flaubertu: od pisateljevega rojstva do izida romana Madame Bovary z znanim škandalom in procesom.

Novo Sartrovo delo je postalo prava demonstracija njegove metodološke veščine: izpiljena filozofska tehnika, psihološka in psihopatološka analiza pomembnega pisatelja, a spojena s sociološkimi in strukturalnimi pogledi.

Sartre skuša naše informacije o Flaubertu „totalizirati“. Svojevrstni svet nekega pomembnega pisatelja iz prejšnjega stoletja podaja Sartre prav v njegovem rojevanju in nastanku. Za razvoj nekega pisatelja so usodne važnosti prvi koraki, njegova odtujitev običajnemu mehanizmu življenjskega reda in reda družbe, njegova drugačnost. Ta razvoj lahko traja pri nekem pisatelju dalj časa, pri drugem manj; pri Flaubertu analizira Sartre predvsem prva tri življenjska desetletja, čeprav odhaja večkrat na ekskurzije tudi v poznejše Flaubertove življenjske dobe.

Avgusta 1843 je Gustave Flaubert padel kod dvaindvajsetletnik pri pravniškem izpitu (examen de la fin d'année). Ta neuspeh pa mu ni strl poguma. Flaubert, ta sin pomembnega in priznanega zdravnika iz Rbuena, se je odpeljal na počitnice k atlantski obali. Jeseni bi lahko ponovno preizkusil srečo na univerzi in pravniški izpit ponovil. A Flaubert tega ni storil; rajši je meditiral, pisal pisma in prebiral Shakespeara in Homerja. Družina, posebno oče, pa ga je silila, naj se vrne v Pariz in nadaljuje študij. Vendar mu študij ni šel od rok. Ko se je januarja 1844 peljal iz Pariza proti Rouenu v spremstvu svojega starejšega brata, ki je postal tako kot oče kirurg in užival vse časti v družini, je nenadoma izgubil zavest in je padel z voza. Brat je menil, da je Gustave mrtev. A ni bilo tako.

Pač pa se je s tem napadom pri Flaubertu pojavilo posebno nevrotično obolenje, posebna histerija. Ker so se napadi ponavljali, je Flaubert lahko prekinil študij in s tem - po Sartru - dosegel svoj skrivni življenjski cilj. S tem se je pa vendar zaostriilo njegovo razmerje z družino: v krogu družbeno priznanih, pomembnih in uspešnih ljudi je bil Flaubert več ali manj neprijetna črna ovca, ki je družina ni razumela. Toda le na tak način: v stanju grozečega razdedinjenja, neporočen živeč na posestvu staršev, odmaknjen vsakršnemu meščanskemu življenju in meščanskemu

poklicu, je Flaubert našel možnost uresničiti svoj globoki notranji klic in postati pomemben pisatelj, enakovreden, kot si je mislil, Shakespearu, Danteju, Homerju...

V nasprotju z drugimi raziskovalci meni Sartre, da je bila Flaubertova nevrotična motnja vsekakor produktivna motnja. Živčna napetost, nevrotično razmerje do staršev, družine in družbe, ki ga je poganjalo v izolacijo in mučna duševna stanja, je po drugi strani vodilo v aktivno literarno ustvarjanje. Prav položaj izobčenega, posebnega, bolnega in bolehnega, je bil tudi Flaubertova družbena vloga in njegova moč. Flaubertova nevrotična stanja za Sartra ni odrinjeni konflikt, temveč zaščita posebne osebe in posebnega dela. Osnovno Flaubertovo občutje je že v zgodnji mladosti bilo po Sartrovem mnenju strah pred življenjem, strah pred realiteto. Kot se je otrok Flaubert upiral mehanizirani meščanski tekmovalni storilnosti in se umikal v pasivno držo sanjarjenja in meditacije, tako je nevrotično obolenje mladega Flauberta z mnogimi neprijetnimi napadi in težavami bilo izraz njegovega strahu pred življenjem, pred njegovimi principi, realitetami in zahtevami.

Osnovni vzrok poznejšega Flaubertovega nevrotičnega obolenja in njegove stopnjevanje literarne produktivnosti in kvalitete je po Sartru negativni Flaubertov oče. Ta oče, uspešen zdravnik in čaščen meščan, se je obnašal doma kot polbog. Njegove želje so bile vedno tudi ukazi; sploh se ni nikoli motil, starejši sin Achille, poslušni in konformistični izpolnjevalec očetovih povelj, je veljal za odličnega in bistrega nadaljevalca splošnopriznanih in čaščenih družinskih značilnosti, medtem ko je bil Gustave vedno kamen spotike. Flaubertova mati si je vedno želela hčerko: tako se ni kaj dosti ukvarjala s čudnim sinom, ki je že prav v zgodnji mladosti, izredno senzibilen, kot je bil, v stalnem sramotanju in trpljenju zorel za svojo poznejšo literarno vlogo.

Seveda lahko tak posebni psihopatološki zorni kot, ki ga je v svoji študiji o Flaubertu uporabil Sartre, marsikaj razloži. Samega Flaubertovega literarnega dela, ki je preživelo večino sodobnikov, Sandovo, Ohneta, Feuilleta, pa tak metodološki pristop ne more razsvetliti, saj ne pojasni, zakaj je ravno Flaubertovo delo toliko boljše od velike večine ostalih iz tistega časa. Na področju posebnih skrivnosti literarnega dela, v komplicirane globine literarne stave s posebnimi jezikovno-miljenjskimi izraznimi sredstvi in principi, v tisto, kar imenujemo notranjo strukturo literarnega dela z avtonomno duhovno mehaniko, avtonomno življenjsko silo, pa se Sartre žal ne spušča.

Zato lahko delo "L'Idiot de la famille" pojasni marsikatero uganko Flaubertovega izrednega nastopa in posebnega življenjskega načina. Šele izredno senzibilen, a tudi aktivno ustvarjalni duh lahko zgradi posebno literarno delo. Toda tisto, kar preživi, ni avtorjev življenjski način, njegov križev pot in njegovi upi in strahovi, temveč literarna stavba posebne vrste in posebne moči, ki nam jo je zapustil.

Nedotaknjen ostaja še en zorni kot: zorni kot, ki prihaja iz Sartrove najbolj privatne in občutljive notranjosti. Ta Gustave Flaubert, posebej in individualist, senzibilni upornik in melanholični trpin, kaj ni v njem tudi del Sartrove lastne usode. Družinske razprtije, padci in vrhovi, ponižanja in uspehi, kaj ni vse to doživel tudi Sartre sam? Pomembni duhovni delavci na takšen ali drugačen način zaidejo v konflikt z občestvom, ki jih obdaja. Sodobniki jih navadno nabijejo na kopito kake ideologije ali programa. V resnici pa je njihov duhovni program mnogo bolj univerzalen, kot si to nekateri predstavljajo. Šele mnogo pozneje, takrat ko je njihovo biološko življenje že velikokrat ugasnilo, pa se čestokrat razkrije njihova posebnost, nevezanost in tudi strahotno samotna navzočnost v popolnoma drugačni družbi.

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urednik Nikolaj Jeločnik, sourednika France Papež in Ladislav Lenček. Tiska Editorial Baraga SRL., Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Acción Cultural Eslovana) Valentín Debeljak, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

CORREO ARGENTINO Suc. 6 y 7 (B)	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 953701